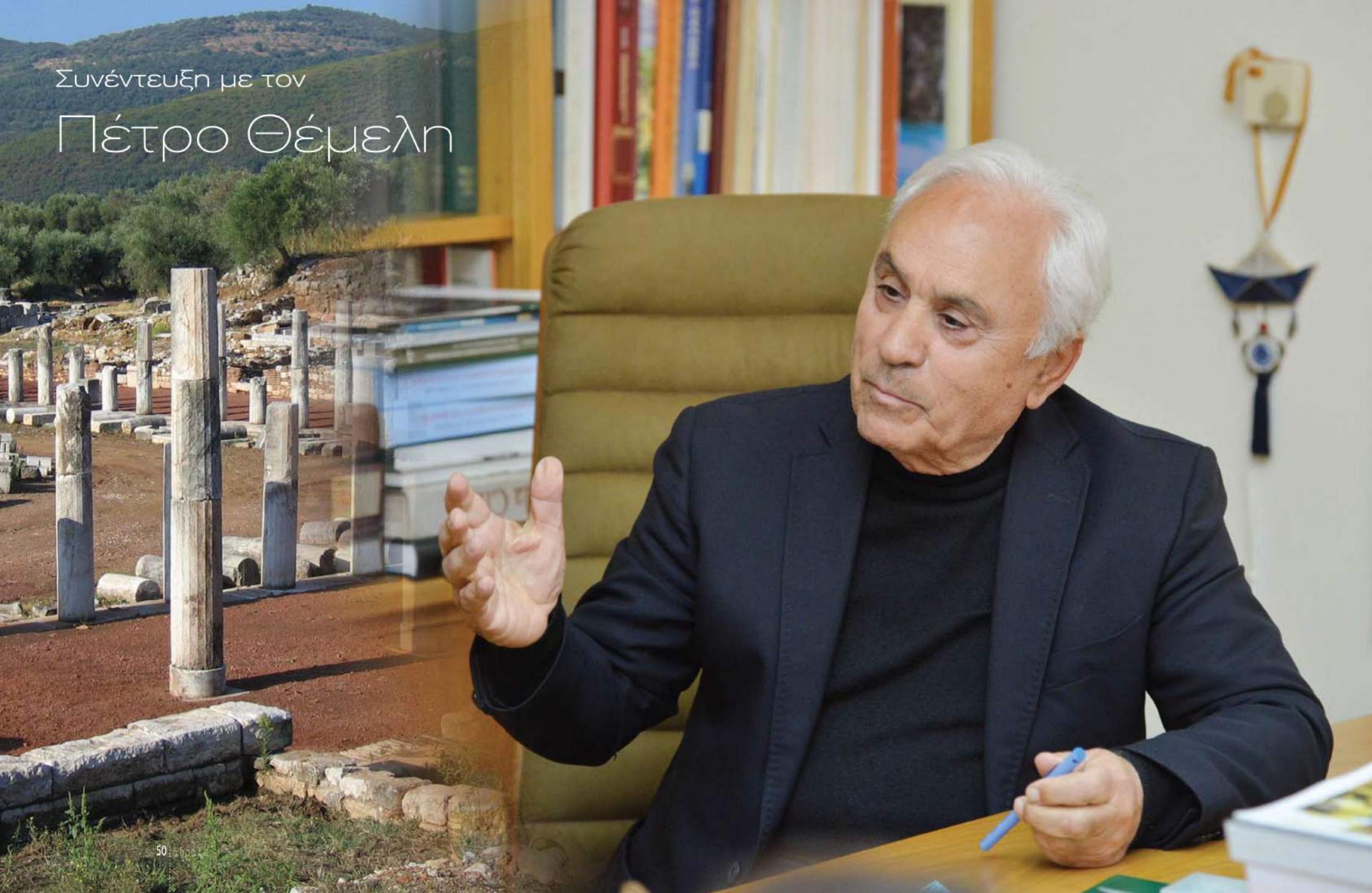

Συνέντευξη με τον

Πέτρο Θέμελη

Λίγα λόγια για τον Πέτρο Θέμελη...

Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη, γιος του φιλόλογου και υπερρεαλιστή ποιητή Γεωργίου Θέμελη. - Το 1959 έλαβε πτυχίο Ιστορίας και Αρχαιολογίας από τη Φιλοσοφική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και το 1972 διδάκτορικό από το Πανεπιστήμιο του Μονάχου.

Το 1962 προελήφθη ως επιστημονικός θονθός στην Αρχαιολογική Υπηρεσία Θεσσαλονίκης.

Το διάστημα 1963-1980 ήταν Επιμελητής και Έφορος Αρχαιοτήτων στις Αρχαιολογικές Περιφέρειες Ηλείας-Μεσσηνίας, Αττικής, Εύβοιας, Φωκίδος-Λοκρίδος και Αιτωλοακαρνανίας.

Το διάστημα 1977-1980 ήταν Διευθυντής του Αρχαιολογικού Μουσείου των Δελφών.

Το διάστημα 1980-1984 διετέλεσε Προϊστάμενος της Εφορίας Παλαιοαρχαιολογίας και Σπηλαιολογίας.

Από το 1984 είναι Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης στο Ρέθυμνο.

Από το 1986 είναι Διευθυντής των ανασκαφών για την αναστύλωση της αρχαίας Μεσσήνης, για την οποία έχει συγγράψει μέχρι τώρα 3 βιβλία και αρκετά επιστημονικά άρθρα.

Έχει λάβει μέρος σε ανασκαφές στη Βεργίνα, στην Πέλλα, στην Ολυμπία, στους Δελφούς, στην Ερέτρια, Ελεύθερνα και άλλού.

Το 2005 τιμήθηκε με τον Ταξιάρχη του Τάγματος του Φοίνικος από τον τότε Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας Κ. Στεφανόπουλο.

ά: Κύριε Καθηγητά, σας ευχαριστούμε πολύ που δεχτήκατε να μας παραχωρήσετε αυτή τη συνέντευξη. Ο λόγος για τον οποίο μας γεννήθηκε η επιθυμία να σας γνωρίσουμε είναι το γεγονός ότι διαθέτετε ένα μακροχρόνιο και πολυδιάστατο έργο ως ένας από τους κορυφαίους αρχαιολόγους της χώρας. Θα θέλατε να μας πείτε λίγα λόγια για τις σπουδές σας και τον λόγο ο οποίος σας κατέθυνε προς την αρχαιολογία;

Π.Θ.: Κατά σύμπτωση χθες εκδόθηκε αυτό το μικρό βιβλιαράκι με τίτλο «Βιώματα από τη Μακεδονία, Βεργίνα, Πέλλα, Δερβένι». Περιέχει δικά μου βιώματα και έχει εκδοθεί από την Καρδιναλική Βιβλιοθήκη της Αρχαιολογικής Έρευνας στη Θεσσαλονίκη. Μέσω αυτών των βιβλίων προβάλλεται το παρελθόν της αρχαιολογικής έρευνας στη χώρα αλλά και προσωπικά στοιχεία, όπως το γιατί αποφάσισαν να επιλέξουν αυτόν τον επιστημονικό κλάδο. Εδώ λοιπόν, κατά σύμπτωση, υπάρχει μία παράγραφος σχετική με αυτό που ρωτάστε: «Το καλοκαίρι του 1956 βρέθηκα στην ανασκαφή του ανακτόρου της Βεργίνας ύστερα από πρόσκληση του Χαράλαμπου Μακαρόνα, τότε έφορου αρχαιοτήτων Δυτικής Μακεδονίας, τον οποίο είχα γνωρίσει στη σχολή ξεναγών Θεσσαλονίκης, ως φοιτήτης της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου. Είχα βάλει πλάτω για φιλόλογος, έντονα επιπρεασμένος από τους φωτισμένους δασκάλους μου Γιάννη Κακριδή, Στυλιανό Καψώμενο, Αγαπιτό Τσοπανάκη, Νικόλαο Πολίτη, Νικόλαο Ανδριώπη – κορυφαίους φιλολόγους και γλωσσολόγους, μορφές εκείνης της εποχής – όμως η πρώτη εκείνη επαφή μου με την ύπαιθρο, το χώμα, την ανασκαφή γενικότερα με συνεπήρε. Σαν παιδί της πόλης αγνοούσα τη γοητεία της χώρας στη φύση. Η στροφή προς την αρχαιολογία είχε συντελεστεί». Συνεπώς, ο αρχικός στόχος μου ήταν να γίνω φιλόλογος, όπως ο πατέρας μου. Μου άρεσαν τα αρχαία ελληνικά, οι λέξεις, η επιμολογία. Είχα αγοράσει το λεξικό Liddell Scott της αρχαίας ελληνικής και καθόμουν μόνος μου στο σπίτι ερμηνεύοντας τα κείμενα με τη βοήθεια του λεξικού. Αυτό το λεξικό το έχω ακόμα. Μαζί με αυτό μου έμεινε η αγάπη για τα αρχαία γράμματα και την αρχαία γλώσσα. Τη γνώση αυτή τη χρησιμοποιώ και ως αρχαιολόγος για την ανάγνωση των επιγρα-

φών, οι οποίες αποτελούσαν σημαντικό στοιχείο για κάθε αρχαία πόλη και παραμένουν σημαντικό κομμάτι και της αρχαιολογικής έρευνας.

ά: *Μπορείτε να μας εξηγήσετε ποιο ακριβώς είναι το αντικείμενο της αρχαιολογίας;*

Π.Θ.: Το αντικείμενο της αρχαιολογίας είναι πολύπλοκο. Καταρχάς εμείς οι αρχαιολόγοι μελετάμε τα υλικά κατάλοιπα του παρελθόντος δηλαδή τα τείχη, τις πέτρες, τα λίθινα αγάλματα, τις επιγραφές, όχι όμως για να μελετήσουμε αυτές καθαυτές τις πέτρες αλλά για να βρούμε πίσω από αυτές τον άνθρωπο που τις κατασκεύασε. Επομένως αναζητούμε τον άνθρωπο της εποχής εκείνης, το πως ζούσε και πως σκέφτονταν, τον άνθρωπο δημιουργό. Αυτή είναι μια κοινωνική διάσταση της αρχαιολογίας και έτσι θα πρέπει να την βλέπουμε, όχι απλά ως «σκάψιμο». Μας ενδιαφέρει το κοινωνικό περιβάλλον του παρελθόντος αλλά και του σήμερα. Δεν μπορούμε να αδιαφορούμε για το παρόν ή τις τοπικές κοινωνίες, διότι υπάρχουν αναλογίες. Στη συνέχεια μελετάμε τα ευρήματα που είναι τα υλικά, χειροπιαστά κατάλοιπα. Βρίσκουμε αγγεία, νομίσματα, αγάλματα τα οποία αναλύουμε τεχνοτροπικά, φωτογραφίζουμε, καταγράφουμε, αποθηκεύουμε και συντηρούμε. Είναι μια διαδικασία τεράστια και κοπιώδης. Δουλεύουμε στην ύπαιθρο, αλλά μετά τη μελέτη αυτών των πραγμάτων και την καταλογογράφηση, προχωράμε πιο πέρα στην ερμηνεία των πραγμάτων μέσα από την κοινωνική και ιστορική τους διάσταση.

ά: *Θέλετε να μας πείτε για κάποιες ανασκαφές στις οποίες λάβατε μέρος;*

Π.Θ.: Ξεκίνησα τις ανασκαφές στη Μακεδονία. Έχοντας κρατήσει την πίστη στην φιλολογία, έκανα στροφή στην αρχαιολογία. Ύστερα κατέβηκα στο νότο και έμεινα στην Αθήνα για ένα διάστημα. Στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο γνώρισα μορφές της αρχαιολογίας και ανθρώπους προσδετικούς όπως τον Χρήστο Καρούζο, Διευθυντή του Μουσείου και τη γυναίκα του Σέμνη Καρούζου, που με επηρέασαν. Μετά κατέβηκα στην Ολυμπία. Για

μένα η αρχαία Ολυμπία ήταν το μεγάλο σχολείο. Αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας. Εκεί γνώρισα τους Γερμανούς αρχαιολόγους, οι οποίοι από το 1875 μέχρι σήμερα σκάβουν εκεί, μελετούν τα ευρήματα, εκδίδουν τόμους. Καλλιέργησα τα γερμανικά μου και αργότερα έκανα σπουδές στη Γερμανία επειδή με παρακίνησαν αυτοί οι άνθρωποι. Έχω φίλους ακόμα, ανθρώπους της δικής μου γενιάς που έγιναν καθηγητές Πανεπιστημίων στη Γερμανία. Υπάρχει μία διεθνής αρχαιολογική κοινότητα που κρατάει την αρχαιολογία ψηλά σε παγκόσμιο επίπεδο. Γιατί αν ήμασταν εμείς οι αρχαιολόγοι «κλειστοφοβικοί» δεν θα είχε ενδιαφέρον η επιστήμη μας και δεν θα μπορούσε να προωθηθεί η έρευνα.

ά: *Πώς νιώθετε όταν ανακαλύπτετε κάτι κατά την διάρκεια μιας ανασκαφής;*

Π.Θ.: Αυτή είναι η ζωή μου, αν δεν πάω στην ανασκαφή δεν αισθάνομαι καλά όταν κλείνομαι στην Αθήνα τον χειμώνα, «καταπλακώνομαι» σωματικά και ψυχικά ενώ όταν πάω στο ύπαιθρο και δουλεύω εκεί, έστω με κρύο, με σκόνη, με ζέστη, με ήλιο, μου κάνει καλό. Η αρχαιολογία πρέπει να μοιράζεται στα δύο, στην ύπαιθρο, με σκληρή δουλειά εκεί και στο γραφείο. Δεν μπορείς να είσαι μόνο «αρχαιολόγος της πολυθρόνας», πρέπει να είσαι και αρχαιολόγος στο χώρο γύρω από τα πράγματα που τα σιγαπάς, τα μελετάς, τα ανασκάπτεις, τα φέρνεις δηλαδή στο φως. Αυτό θα πει ανασκάπτω, φέρνω στο φως. Τα πράγματα αυτά τα συντρώ, τα προσέχω, τα προστατεύω για να μην καταστραφούν. Αν φέρεις κάτι στην επιφάνεια έχεις μεγάλη ευθύνη πώς θα το αντιμετωπίσεις για να μην καταστραφεί. Πρέπει να το συντηρείς για πάντα! Εκεί είναι το πρόβλημα. Το κράτος πρέπει εκεί να ρίξει το βάρος, πο κάθε κυβέρνηση να βοηθάει για να μπορούμε να έχουμε μέσα να τα συντηρούμε.

ά: *Περιγράψτε μια μέρα στην ανασκαφή.*

Π.Θ.: Η ζωή στην ανασκαφή είναι σαν ένα κοινόβιο. Ξυπνάμε πρωί-πρωί όλοι μαζί. Αν κάποιος δεν βρίσκεται στην ώρα του στην

ανασκαφή, δύσκολο να παραμείνει στην ομάδα. Μία-δυο φορές μπορεί να συγχωρεθεί το γεγονός ότι ξύπνησε αργά αλλά πρέπει να είναι εκεί στις 07:00 – 15:00. Και πρέπει να είναι με την ομάδα πάντοτε. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει ένα χωριστό ανασκαφικό τομέα. Σε κάθε ανασκαφικό τομέα έχουμε τέσσερις νεαρούς ή νεαρές αρχαιολόγους, έναν επικεφαλής και μόνο δύο εργάτες. Οι χωριστοί τομείς συγκεντρώνονται τα απογεύματα και συζητούν. Ο επικεφαλής της ανασκαφής καθορίζει τους τομείς, ενημερώνεται, αναθέτει ευθύνες, μιλάει στους νέους αρχαιολόγους και στους συνεργάτες του και τους λέει τι βρήκαν οι άλλοι τομείς. Το απόγευμα επιστρέφουν στο χώρο του εργαστηρίου ή του μουσείου, ανάλογα, απλώνουν τα ευρήματα, τα καθαρίζουν, τα φωτογραφίζουν, τα καταγράφουν μέχρι τις 21:00 το βράδυ. Μετά δειπνούν και κοιμούνται καθώς δεν υπάρχει περιθώριο για τίποτα άλλο. Το πρώι μόνιμο πρέπει όλοι να είναι στην ώρα τους. Και αυτό δεν αντέχεται για πολύ. Για δύο μέχρι τέσσερις εβδομάδες μόνο, οπότε και υπάρχει πολύ ένταση. Μετά αλλάζει η ομάδα.

ά: Μπορείτε να μας μιλήσετε για το έργο σας στην αρχαία Μεσσήνη;

Π.Θ.: Το διάστημα που εργάζομαι εκεί είναι τεράστιο, σε λίγο συμπληρώνω τριάντα χρόνια, το ένα τρίτο ενός αιώνα. Όταν αναλαμβάνεις ένα χώρο όπως η αρχαία Μεσσήνη, δηλαδή μία ολόκληρη πόλη, πρέπει να θέσεις ένα πρόγραμμα για τη συστηματοποίηση της έρευνας. Πρέπει να αγοραστεί γη. Πρέπει να πείσεις τους κατοίκους ότι έχει σημασία η περιοχή και ότι από αυτή τη διαδικασία θα ωφεληθούν και εκείνοι τα μέγιστα. Εμείς καταφέραμε μέχρι τώρα να αγοράσουμε 400 στρέμματα μέσα στα οποία βρίσκεται το κέντρο της αρχαίας πόλης και μπορούμε άνετα να συνεχίσουμε τις ανασκαφές εμείς και μία άλλη γενιά αρχαιολόγων. Εκτός από την αγορά γης έγινε τοπογράφηση όλης της περιοχής, μελέτη των αρχείων του παρελθόντος και των αρχαίων συγγραφέων, ιδίως του Παυσανία, του γνωστού αρχαίου περιηγητή ο οποίος πέρασε από εκεί το 2ο αιώνα μ.Χ. και άφησε μία περιγραφή της πόλης. Χωρίς αυτόν θα ήμασταν τυφλοί. Σε κάθε ανασκαφή, αφού συγκεντρωθεί αυτήν τη γνώση, επιλέγεις τη

θέση όπου θα σκάψεις για πρώτη φορά. Αρχίζεις να σκάβεις και μετά σταδιακά απλώνεσαι. Η Μεσσήνη είναι μία πόλη η οποία μας βοήθησε πάρα πολύ γιατί μέσα από τα αγροτεμάχια εξείχαν τοίχοι και μπορούσαμε να ξεκινήσουμε από αυτούς. Πριν από εμένα είχε προηγηθεί και ένας άλλος αρχαιολόγος και μετέπειτα πρωθυπουργός της Ελλάδας, ο Θεμιστοκλής Σοφούλης. Ακολούθησαν ο Γεωργίος Οικονόμος και κυρίως ο Αναστάσιος Ορλάνδος. Η Μεσσήνη λοιπόν είναι μία πόλη άκρως σημαντική για τα ελληνικά πράγματα και μπορεί συγκριθεί μόνο με πόλεις της Μικράς Ασίας, όπως η Έφεσος ή η Πριήνη, πόλεις μεγάλων διαστάσεων με κολοσσιαία οικοδομήματα. Έχει μία όψη μεγαλειώδη και τώρα αναστηλώνεται, σπάνιονται τα μνημεία όρθια, αναδεικνύεται η τρίτη διάσταση και αυτό κάνει τη διαφορά. Δεν φαίνονται ερείπια επίπεδα στο χώμα, όπως σε άλλες πόλεις που έχετε ίσως επισκεφτεί ή δει σε εικόνες. Η Πέλλα για παράδειγμα είναι μία πόλη όπου πρέπει να πας από πάνω να δεις τα θεμέλια. Στη Μεσσήνη δύναται η πόλη ανεβαίνει ψηλά. Μέσα σε 25 – 30 χρόνια έγινε μία πόλη επισκέψιμη. Σε σύγκριση με την Ολυμπία που είναι μία «γερασμένη κυρία» 200 ετών, η Μεσσήνη είναι μία «νεαρή γυναίκα» 25 ετών, της οποίας το «πρόσωπο» βελτιώνεται συνεχώς. Ωριμάζει σιγά σιγά αλλά παραμένει νέα. Αν όμως δεν πάει κανείς να δει την Αρχαία Μεσσήνη από κοντά, ότι και να πούμε θα είναι λιγό.

ά: Μπορείτε να μας παρουσιάσετε το έργο του σωματείου Διάζωμα;

Π.Θ.: Το Διάζωμα ιδρύθηκε για να βοηθήσει τους αρχαιολόγους, κατά κύριο λόγο αυτούς της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, να φέρνουν στην επιφάνεια, να αναστηλώνουν και να θέτουν στη διάθεση του κόσμου τους αρχαίους χώρους θέσασης και ακρόστης, δηλαδή τα θέατρα, τα στάδια, τα βουλευτήρια. Η Μεσσήνη έχει τρία τέτοια οικοδομήματα: το μεγάλο θέατρο, ένα τεράστιο στάδιο και ένα μικρό ωδείο, το οποίο εμείς αποκαλούμε μικρό θέατρο. Το Διάζωμα έχει ως πρόδερμο το Σταύρο Μπένο, πρώπων πολιτικό, ο οποίος μας εμπνέει με το πάθος του. Το Διάζωμα έχει επίσης πολλά μέλη, πλέον είναι περίπου 500. Διαθέτει επίσης χορηγούς οι οποίοι καταβάλουν χρήματα για να γίνουν μελέ-

τες αναστήλωσης. Εμείς προσφέρουμε αυτές τις μελέτες στους αρχαιολόγους της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας. Προσλαμβάνουμε τους αρχιτέκτονες γιατί μπορούμε να το κάνουμε εύκολα ως διεθνές σωματείο, αναθέτουμε τη μελέτη σε όποιον θέλουμε και πληρώνουμε με χρήματα από τους χορηγούς και τα μέλη μας. Βοηθάμε επίσης συμβουλευτικά όσοι έχουμε εμπειρία, γιατί κάποια μέλη είμαστε αρχαιολόγοι και αρχιτέκτονες. Έγώ έχω την τιμή να είμαι αντιπρόδρος στο Διάζωμα. Μιλάμε επίσης με τις τοπικές αρχές αυτή είναι η επιτυχία του Διαζώματος; μπορεί να καλλιεργήσει καλές σχέσεις, μεταξύ αρχαιολόγων και τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οποίες σχέσεις δεν ήταν ποτέ ως τώρα καλές.

Δ: Σχετικά με όσα είπατε, στις μέρες μας χρησιμοποιούνται πολλά αρχαία θέατρα για σύγχρονες παραστάσεις. Ποια είναι η σημασία της χρησιμοποίησής τους και τι απαντάτε σε όσους υποστηρίζουν ότι αυτό μπορεί να βλάψει τα μνημεία;

Π.Θ.: Υπάρχει πράγματι αυτή η άποψη, η οποία θα έλεγα ότι χαρακτηρίζει μία συντηρητική προσέγγιση της αρχαιολογίας αλλά σταδιακά μειώνεται. Η άποψη αυτή λέει: αφήστε τα ερείπια πεσμένα κάτω, μη χρησιμοποιείτε τα θέατρα. Οι υποστηρικτές αυτής της θέσης προβάλλουν μία ρομαντική άποψη για την προβολή του παρελθόντος, να αφήσουμε τα αρχαία πεσμένα μέσα στη φύση και το χώμα. Αυτό όμως σημαίνει ότι το αρχαίο μνημείο είναι στην ουσία εξαφανισμένο, όταν είναι πεσμένο κάτω, καταστρέφεται, δεν έχει μορφή, είναι διαλυμένο, δεν το καταλαβαίνει κανένας, δεν έχει διδακτικό χαρακτήρα. Το zπούμενο είναι να προστατεύσεις τα αρχαία, να τα σποκώσεις όρθια γιατί σου λένε «σήκωσέ με, σε παρακαλώ δεν μπορώ να κείτομαι κάτω, δώσε μου τη μορφή που έχω χάσει και, αν μπορείς, χρησιμοποίησέ με». Αν δεν χρησιμοποίησεις τα αρχαία είναι σαν ένα κενό κέλυφος, σαν να φτιάχω εγώ αυτό το δωμάτιο όπου βρισκόμαστε και να το κρατήσω κλειστό, δεν είναι σωστό. Και βυζαντινή εκκλησία να ήταν θα έπρεπε να επιτρέπεται να ανάψει ένα κερί, ας «καπνίσει» λίγο ο οροφή, δεν πειράζει, θα καθαριστεί.

Τα αρχαία μνημεία πρέπει να χρησιμοποιούνται όχι μόνο για

αρχαίες παραστάσεις όπως το αρχαίο δράμα, ας μην είμαστε προσκολλημένοι μόνο σε αυτό, αλλά και για τη μοντέρνα δημιουργία, σύγχρονο θέατρο, μουσική, κλασική αλλά και σύγχρονη. Το στάδιο της Αρχαίας Μεσσήνης γεμίζει με 10.000 ανθρώπους. Γιατί τα σύγχρονα στάδια να γεμίζουν και τα αρχαία όχι; Είναι πολύ ωραίο μέσα σε ένα αρχαίο θέατρο να ακούγεται μουσική, ειδικά όπερα. Η όπερα, εξάλλου, είναι συνέχεια της αρχαίας τραγωδίας. Αυτή η διαδικασία αποδίδει έσοδα στην τοπική κοινωνία. Η Αρχαία Μεσσήνη, πλέον, έχει μία αύξηση τουρισμού κατακόρυφη. Όταν πήγα εγώ για πρώτη φορά δεν είχα μέρος για να φάω και να κοιμηθώ. Τώρα διαθέτει ξενοδοχεία και εστιατόρια αυτό θα πει ανάπτυξη χάρη στα αρχαία. Αυτή είναι η οικονομική διάσταση, εισπράττει λεφτά το κράτος, τα μνημεία ζωντανεύουν, εντάσσονται στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

ά: Σύμφωνα με αυτά που είπατε πριν για την οικονομική διάσταση, τι απαντάτε σε όσους υποστηρίζουν ότι η διάσωση και η ανάδειξη των αρχαιοτήτων σε περίοδο οικονομικής κρίσης είναι πολυτέλεια;

Π.Θ.: Είναι λάθος αυτή η θέση. Έχω αγανακτήσει να μιλάω με πολιτικούς. Καμιά φορά λέω και σκληρά πράγματα σε επιφυλλίδες και σε κείμενα που γράφω για τους πολιτικούς μας. Όχι μόνο για τους πολιτικούς του Υπουργείου Πολιτισμού, αλλά και για άλλους που δεν καταλαβαίνουν τι θα πει πολιτισμός, ο όποιος φέρνει χρήματα. Σε περιόδους οικονομικής κρίσης πρέπει να ρίξουμε το βάρος στον πολιτισμό. Χρήματα εισορέουν από τον πολιτισμό στα ταμεία αυτή τη στιγμή. Η Κνωσός έχει χιλιάδες επισκέπτες. Δείτε και τι γίνεται στην Ακρόπολη, και στο μουσείο και στο βράχο. Η Αρχαία Μεσσήνη επίσης. Που πάνε αυτά τα χρήματα; Το κράτος δεν ωφελείται εν μέσω κρίσης; Δεν το έχουν, όμως, καταλάβει ακόμα. Άλλα θα το καταλάβουν όλες οι κυβερνήσεις. Μπορούμε να ζίνουμε από τα μνημεία. Όχι μόνο με τα μνημεία της κλασικής αρχαιότητας. Εγώ είμαι κλασικός αρχαιολόγος, αλλά αγαπάω και τα μεσαιωνικά, τα τούρκικα, τα λαϊκά μνημεία. Μου αρέσουν τα μεσαιωνικά κάστρα, όπως η Μεθώνη και ο Κορώνη. Αν πάτε να δείτε, όμως, είναι έρομα. Πηγαίνετε

να δείτε στην πρώην Γιουγκοσλαβία, στην Αδριατική, στα άλλα κράτη πως έχουν τα κάστρα τους. Τα χρησιμοποιούν, μέχρι και εστιατόρια μπορούν να βάλουν μέσα, οργανώνουν εκδηλώσεις. Μπορεί να γίνει Υπουργός Πολιτισμού κάποιος που να καταλαβαίνει από αυτά και να προχωρίσει την υπόθεση της ανάπτυξης μέσω των μνημείων. Γιατί οι ξένοι τουρίστες, αναζητούν κάτι αλλο, όχι μόνο όλιο, σουβλάκι και συρτάκι, όπως λέγαμε παλιά ή το μουσακά. Θέλουν να βλέπουν μνημεία και πολιτισμό. Αν είμαστε έτοιμοι εμείς, θα μπορούμε να τους πάμε και σε κάστρα και σε αρχαία μνημεία και σε βυζαντινές εκκλησίες. Αυτό είναι το θέμα, να φτάσουμε εκεί.

ά: Πιστεύετε ότι πιο τουριστική ανάδειξη ενός μνημείου μπορεί να του προκαλέσει φθορά;

Π.Θ.: Όχι. Καταρχήν η θέαση δεν του προκαλεί φθορά. Βέβαια, δεν επιτρέπεται ο κόσμος να πατάει σε σημεία που είναι ευαίσθητα πρέπει να υπάρχουν πινακίδες, να διαβάζει και να καταλαβαίνει. Και τα μόνα μνημεία πάνω στα οποία μπορεί και πρέπει να πατάει και να κάθεται ο άνθρωπος είναι τα θέατρα και τα στάδια, διότι είναι μεγαλύτερο το όφελος της χρήσης και πολύ λιγότερο το θέμα της φθοράς. Αν, όμως, ένα μνημείο βρίσκεται σε κακή κατάσταση και τίθεται διλημμα να το καταστρέψουμε ή να το χρησιμοποιήσουμε, πρέπει να το στερεώσουμε πρώτα, να το φέρουμε σε μια κατάσταση που να αντέχει στατικά. Αυτό κάνουμε και στο Διάζωμα, τεκτονικές, στατικές μελέτες με μηχανικούς, στερεώνουμε το μνημείο και μετά το ανοίγουμε για χρήση.

ά: Ποια πιστεύετε πως είναι η σημασία της γνώσης του πολιτισμού της Αρχαίας Ελλάδας στη σημερινή εποχή;

Π.Θ.: Αυτό είναι ένα πολύ δύσκολο ερώτημα. Θεωρώ γενικά πως η γνώση του παρελθόντος μέσα από τα κείμενα και τα μνημεία είναι ένα είδος αυτογνωσίας και εξυπηρετεί την ιστορική μνήμη. Χωρίς παρελθόν δεν υπάρχει ούτε παρόν ούτε μέλλον σε κανέναν λαό. Το παρελθόν άλλωστε είναι παρόν για εμάς το αγγίζουμε, το βλέπουμε. Ίσως είναι δύσκολο να το κατανοήσει

κανείς, αλλά υπάρχει μέσα στην καθημερινότητά μας το κατάλοιπο του παρελθόντος και πιστεύω ότι η εθνική συνείδηση στρίζεται πάνω στα ίδια τα ιστορικά μνημεία, και δεν ξυπνάει χωρίς να συνδεθεί κανείς με το παρελθόν.

ά: Θεωρείται ότι τα σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα ανταποκρίνονται στον παραπάνω στόχο;

Π.Θ.: Κατά τη γνώμη μου όχι. Θα πρέπει να υπάρξει αναδιαμόρφωση των σχολικών προγραμμάτων, ώστε τα παιδιά να έρχονται σε επαφή με πολλά αντικείμενα. Οι δάσκαλοι συνήθως δεν είναι καλά ενημερωμένοι και επιδεικνύουν αδιαφορία. Λίγοι είναι οι δάσκαλοι που γνωρίζουν κάτι πιο ουσιαστικό και το μεταφέρουν στα παιδιά. Δεν υπάρχει ακόμη ουσιαστική επαφή των παιδιών με τα αρχαία μνημεία του παρελθόντος. Το βλέπω και σε πολλά σχολεία που έρχονται στην Αρχαία Μεσσήνη, στα οποία τα παιδιά απλά διαχέονται στα ερείπια χωρίς να καταλαβαίνουν την αξία τους και οι εκπαιδευτικοί συνοδοί κάθονται στην καφετέρια.

ά: Ποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ικανότητες πρέπει να διαθέτει κάποιος που θέλει να ασχοληθεί με την αρχαιολογία;

Π.Θ.: Χρειάζεται να αντέχει λίγο τη zέστη! Πρέπει να αγαπήσει αυτή τη δουλειά, δεν είναι μια δουλειά που θα τον κάνει εκατομμυριούχο, θα του δώσει όμως τα μέσα να zίσει. Πρέπει να αγαπά την έρευνα και τη μελέτη του παρελθόντος, τα υλικά κατάλοιπα. Θέλει μελέτη στο γραφείο και αντοχή στο ύπαιθρο, αυτά τα δύο.

ά: Άρα απαιτεί και κάποιες θυσίες...

Π.Θ.: Πολλές θυσίες. Καμιά φορά απομονώνεσαι πολλές ώρες εκεί και μέρες ή και μήνες και η οικογένειά σου ίσως να δυσανασχετεί καμιά φορά, αλλά και άλλα επαγγέλματα είναι έτσι. Όλα τα επαγγέλματα θέλουν θυσίες και σκληρή δουλειά, αλλά κυρίως αφοσίωση και ενδιαφέρον για αυτό που κάνεις. Σήμερα όλα τα επαγγέλματα, δυστυχώς, οικονομικά είναι ισοπεδωμένα, οπότε

το ενδιαφέρον μετράει, θα ξεκωρίσουν αυτοί που έχουν πάθος για τη δουλειά τους. Οπότε ναι, και η αρχαιολογία θέλει θυσίες.

ά: Θα μας συνιστούσατε να σπουδάσουμε αρχαιολογία;

Π.Θ.: Γιατί όχι; Έχω πάρα πολλούς μαθητές, φοιτητές που έχουν σπουδάσει αρχαιολογία. Άλλοι είναι στο εξωτερικό, άλλοι είναι εδώ, δουλεύουν στην Αρχαιολογική Υπηρεσία. Έστω και αν είναι τα πράγματα δύσκολα σήμερα, νομίζω ότι αν έχεις καλή επίδοση, μάθεις γλώσσες, κάνεις διδακτορικό, πας στο εξωτερικό και γυρίσεις ώριμος, θα βρεις δουλειά.

ά: Παρατηρώντας την βράβευσή σας από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, μπορείτε να μας περιγράψετε το συναίσθημα που νιώθετε όταν το έργο σας αναγνωρίζεται από την πολιτεία, και γενικότερα από άλλους φορείς;

Π.Θ.: Η συγκεκριμένη διάκριση για το αρχαιολογικό, αλλά και το διδακτικό μου έργο, με χαροποίησε πολύ. Είναι ιδιαίτερο το συναίσθημα όταν λαμβάνεις μια διάκριση, ειδικά αν είναι ξεχωριστή. Παρόλα αυτά, δεν μπορώ να σταματήσω εκεί. Κάθε φορά που πηγαίνω στον αρχαιολογικό χώρο, αισθάνομαι ότι ξεκινάω κάτι καινούργιο.

Σας ευχαριστούμε πολύ κύριε Καθηγητά!

Συντακτική Ομάδα:

Εύα Αλεξάνδρου, Ίρις Θεοχάρη, Αλεξάνδρα Μυρωδιά, Δήμητρα Παπακώστα, Ιαμίνη Πατρικίου, Βασίλης Πέτικας, Στέφανος Πετράτος, Σοφία Σγουρού, Χρυσούλα Σπυράτου, Παύλος Σπανουδάκης, Έλενα Στριγγλή, Σύλια Τουλούπα, Χάρος Ταλούπης, Γιάννης Τουρής.

Υπεύθυνος Καθηγητής:
Δημήτρης Μπελέζος, Ιστορικός

